

Titel: Om substans, specielt indholdssubstans, [Uldall] 035-0130

Citation: "Om substans, specielt indholdssubstans, [Uldall] 035-0130", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds:
https://tekster.kb.dk/catalog/Ih-texts-kapsel_035-shoot-workidacc-1992_0005_035_Uldall_0130/facsimile.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Om substans, specielt indholdssubstans.

1. ad U 20.11.52: Skal det forstås saaledes, at semematen og fonsmaten nu er termini, ikke for manifestationen af hvvis plerematen og kenematen, men for 'dimensionerne'; f. eks. s. 2: tankes 'front', 'back', 'groove', 'split' hver især bemænt et fonematen? Eller tankes, forudset min musus-analysess rigtighed, størrelser som 'til', 'fra', 'kohärens', 'inkohärens' bemænt semematemer? (Alttsaa principielt = 'distinctive features'.)

Vil, i bekræftende fald, termerne fonem og grafem, med tilpasning til hovedvundens bemærkelse, være at opgive?

forlyg

2. Jeg slutter mig til formodningen OG 1.27, hvorefter indholdssubstansen er 'a body of opinion' (bundet til en bestemt kultur). Dette har utvivlsomt været indset tidligere, men aldrig klart. En af hovedvanskelligederne ved at arbejde med indholdssubstansen er forsvigt, at dette ouraade, også for os selv, i fantastisk grad er overlejet med diverse traditionelle videnskabsfordomme. Eksemplet 'the dog is asleep' er godt, fordi det skulle kunne vise usfæligheden af fysikalisk verifikation; 'hunden' er naturligvis noget væsentligt i forskellige kulturer, indtager forskellig plads i den struktur, som er 'the body of opinion'; og herved står hunden ganske på linie med fysikalisk menings-tomme indholdssubstansstørrelser som 'enhjørning' eller 'engel'. Der er vel i eksemplet 'the dog is asleep' ikke blot forudset 'that the animal "is" a dog', men også at der overhovedet i en vis forstand "findes" "dogs": at denne klasse på en vis måde er et anerkendt led i kulturen. Vel at merke principielt et potentielt led, jf. enhjørningen og englen: det er noget der kan 'tros paa' i den foreliggende kultur - ikke noget der nødværs 'tros paa' af enhver. Og at hunden tilfældigvis lader sig fysisk verificere, er irrelevant for den sematiske bestemmelser (selvom det vel mås gælde her ligesom i den lydlige udtrykssubstans, at man vælger den blandt mulighederne, som stemmer bedst med den fysiske verifikation, i de tilfælde hvor en saadan kan foretages).

3. En anden hovedvanskethed ved at arbejde med indholdssubstansen er som bekendt at en plerematsk analyse aldrig er foretaget. Men ovenstående overvejelser er allerede i høj grad relevante for WWW WWWWWWWWWWW den plerematske analyse. 'Hunden' er 'hunden' i en given kultur', den skal bestemmes antropologisk, ikke som zoologisk species, og dens plerematske definition angaaer derfor dens ydelse.

Leistung, som det siges i en tysk tradition der har rødder hos Humboldt. Hos Ammann 1.92 (1925) hedder det: 'Der Ofen' spendet uns Wärme, 'der Hund' beschützt unser Haus und macht uns durch sein Bellern auf drohende Gefahren aufmerksam; 'der Hahn' verkündet uns mit seinem Krähen den nahenden Tag ...

4. En WWWWWWWWWW semematis plads indenfor 'body of opinion' forklares ofte udmarket dens fremherskende 'overførte' betydninger, jf.

det gamle glossematiske eksempel 'towel-horse', der kan med rimelighed kun tankes at opstaa i en kultur hvor man kender til at bruge heste til at ride paa (der maas vel findes kulturer hvor man kender til neste men ikke har fundet paa at ride paa dem). To ting er det naturligvis herved vigtigt at huske (jeg noterer dem blot for fuldstændigvis skyld): ¹⁰ forskellige egenskaber ved 'tingen' kan fremdrages alternativt i de forskellige varianter (saat en fælles definition maas indbefatte synkretismer), jf. 'flodhest', 'læshest', 'tøjhund', 'pladshund' (ogsaa brugeligt om et menneske der holder vagt) osv. ¹¹ Konnotationer indgaar ofte - dels en fremherskende i den paagtede kultur, som netop fremfor alt dækker 'the opinion' (hunden som heiligt dyr hos Zoroastrierne, som paridyrd hos Inderne, som trædkyr hos Eskimoerne); men ogsaa disse konnotationer kan altså senere saaledes at træk, der ikke i den paagtede kultur paa fremherskende maade tildeles 'tingen' af 'the opinion', træder frem i givne varianter ('hundeangst', 'mund' som skældord, osv., indenfor en kultur hvor den fremherskende 'opinion' sikkert snarest klassificerer hunden som jagt- og vagtdyr, altsaa netop ikke med de egenskaber der er involverede i de nævnte varianter); til konnotationerne hører ogsaa konnotationen 'arlmisk', som ved 'enhjørning'.

5. Ud fra de forudsætninger, der her er opereret med (jf. 6 nedenfor, hvor andre forudsætninger forsøges), maas det formentlig stadig være rigtigt, at det, det gælder om at finde, er 'the common denominator' for samlige varianter af et saadan 'tingsnavn' som 'hund', 'hest'. Jf. eksemplet 'towel-horse' i formuleringen fra 1936. Dette er det overordentlig vigtigt at afgøre, da den plerematiske (og ikke blot den semantiske) analyse afhænger fuldkommen heraf. (Der maas, som sagt ovenfor p.t. 5// 4, regnes med synkretismer.)

6. Dersom man forestiller sig en plerematiske analyse gennemført ud fra ovenanførte princip, vilde det være interessant paa forhånd at se hvilket plerematiske inventar og hvilket sem(em?)-inventar der kan komme til at forelægge. Dette er det i virkeligheden meget vigtigere at vide, eller endnu vigtigere at vide, end hvordan en sem(em?)ati skal bestemmes (selvom det sidste i praksis bliver forudsætning for det første). Som basis for den semantiske beskrivelse maas man tankes sig at besidde et analogt til substans-muligheds-inventaret som skitseret for Phonematics U 20.11.52 s. 3. Dette forestiller jeg mig som et orienteringsskema for simple adfærdssituationer: det maas, direkte eller indirekte, indbefatte størrelser som 'til', 'fra', 'her', 'dér', 'jeg', 'du' osv. osv.

¹⁰Dette invaliderer ganske Ammanns videnskabeligt set yderst primitive eksempler (den vaade gyn paa Bornholm spender ingen WMrne, osv.).

Hertil vil komme en række 'egenskaber' (som kan formes i primære adjektiver), som er af klart subjektiv, vurderende, 'jeg'- og 'vi'-orienteret karakter. Plus naturligvis konektiver ('og') og operatorer ('hvis - saa'), disse sidste også adfærdssbestemende. - Mere kan jeg ikke tænke mig der findes. - Dette orienteringsskema udgøres naturligvis af kontinua, i hvilke hvert sprog lægger sine grænser (jeg kunde også sige: i hvilke hvir kultur lægger sine grænser), ganske analogt med forholdene i udtryksplanet. Men pleremat-inventarst vil i hvert enkelt sprog blive ligesaa benævnt som ~~VIVYX~~ ~~kansemantem~~-inventarst.

Dette orienteringsskema (som altsaa er indholdsmeningen, the purport of the content) kan ligne ved Kants aprioriske Zeit-Raum, men NB 'jeg'-'vi'-orienteret (allerede i the purport). Og dette er vel, hvis jeg maa være metafysiker en kort stund, den dybeste grund til, at glossematikken er kvalitativ; thi sproget er dybest set opnængt i denne indholdsmeaning. Glossamatikken er humanistisk netop i denne forstand: dens yderste basis er en 'jeg'-'vi'-orientering, nemlig individet (selvskindet) og samfundet (primært). (Men der forestaaer en sisyfus-kamp for at faa folk til at forstå at den ikke er psykologisk; det er en del af den tunge arvebelastning fra traditionen.)

Når man én gang har dette skema, og den sematiske analyse af et givet sprog, maa vel i nogen grad analyser som de ovenfor angivne af 'hund' og 'nest' om ikke bortfalde saa dog træde i baggrunden. Hvis man i en given kultur (den indiske) kan faa hunden splittet op i to plerematemer: 'den eksstremt lavt vurderede' plus 'wasen', eventuelt med udelæselse af det sigste som uafra simpelhedens princip overflødig (kan nødvendigt, hvis 'levende' viser sig relevant, hvad det næppe er, saaon der findes dyde hunde), ja saa bliver der ikke meget tilbage af 'hunden'! eller retters, den er henvist, som alle plerematier, til en ugusheskrivelse.

I saa fald spørger jeg mig selv, en dernier liuu und letzten endes, om indholds-substans-beskrivelsen - hvis den forstaas, sånn den vel bør, som en substantielordning af projekterede plerematem-varianter - i videre høj grad kommer til at være noget der indgaaer i 'a body of opinion'. Selve substansbeskrivelsen (ikke den blottet meningsbeskrivelse) foregaar allerede in terms of et simpelt vurderings- og behavior-skema. 'Hunden' er langt borte nu, henvist til den ~~hederetage~~ der hedder usus; i systemet staar blot en vurdering, uden at det er sagt hvad der vurderes. I en anden kultur kan det være 'kat' eller 'heks' eller 'skæge' eller 'borgereois'.

Indholdssubstansen er da en vurderingsmalestok, akcepteret af den pågældende kultur (med arktiske og progressistiske osv. bestanddele), men ikke vurderingen² sig selv. Et skema for 'opinion', men ikke selve denne 'opinion'; den hører allerede til usus.

*) den vurderet 'king'

L.K.